

CIRKUSZI AKROBATIKA

Alaputatási és szakmódszertani periodika

Dömötör István: Kultúra akták közt*

A Ház 1911 3/4. sz.

Aloys Schmidt aus Tyrol, engedélyért folyamodik Pest város uraihoz, hogy a kardnyelők és hintások területén, a városligetben házikót építhessen. Mint ő mondja: szép lassan, tollhegygel írt papiroson: eine Hütte, ahol a nagyérdemű közönségnek, einem hochgeehrten Publikum, mindenféle természeti ritkaságokat fog bemutatni Elisabetha Schmidt. Többek közt itt látható a nagy egyiptusi krokodill, "oder der sogenannte Menschenfresser", melynek elfogása a Nílus árjában történt, aztán "Das Urmadillo der Feind des Krokodills", a nagy delfin "das ist der größte Raubfisch"különböző külföldi madarak és háziállatok - ritkaságok, "Die große Negerschlange, die von verschiedenen Farben ist, die ihren Aufenthalt in Amerika hat, und von den Negern vergöttet wird", valamint Aloys Schmidt összes varázslataival, a korzikai csodalóval, amely számolni tud s lábával topogja ki, hány óra van, s hány éves valaki.

A művészt Tyrolból, szinte látjuk, amint vörös bengáli tüzet gyújt s nyúlánk, kígyóember-testéhez tapadó zöld trikóban meghajtja magát, az első helyen harminc krajcárért, vidám Pestieknek nyári vasárnap délután. A trükk, amellyel bal lábát könnyeden és kacéran fejéig emeli, poharat tart homlokán s fekete függöny előtt - changez passez - fehér csontvázakat zörget, ma bizonyára bármely kis vidéki mezőváros piacán se volna módfelett imponáló. De akkor 1815 van, s ezernyolcszáztizenötben, ha már a Theatres des Verietes-t, a Conservatoire de la musique national (nagy opera) színpadán táncoló balettet, a kor tömérdek finom gyönyörűségét a párisiak, bécsi színésznőket budai mágnások foglalták le maguknak, a pestiek nagyrészt megelégszenek szellős sátrak sok pirosítót használó hőseivel. A kezdődő, idevaló polgári műveltség tőlünk száz évre eső kulisszái közt ez is egy adat. Aloys Schmidt, a művész, bűvész, aki hogy csodálatos dolgait egy alkalmas cirkuszos helyiségben végezhesse, erre kér szíves engedelmet, kellő tisztelettel, mit hochachtungsvoll írt folyamodásban, mellékelve a mutatványos ház naiv, játékos rajzát. S itt van a dolog bennünket, talán másokat is érdeklő része, hogy ez éppen nem klasszikus ízű bódét is azoktól kéri, helyesebben, hogy nem is kérhette másoktól, mint azoktól, akik a századeleji Pest építészeti sorsát intézték, házak, kis parkok, utcák tervei fölött döntöttek, nem spanyol módra, a hivatali csalhatatlanság vészes bírói képében, hanem művészek szemével. Élükön a herceg József nádor s a polglár Lechner József. "Die Verschönungs Kommission". A szépítési bizottmány... [teljes szöveg]

* Országos Széchenyi Könyvtár ML 3/78